

Posudek diplomové práce Zuzany Jurenkové Bajerové „Styl próz Jiřího Gruši“

Diplomová práce Zuzany Jurenkové Bajerové je věnována stylu prozaických děl Jiřího Gruši, přičemž důraz je zcela oprávněně kladen na dva romány, které jsou z hlediska stylové osobitosti Grušových textů zásadní (*Dotazník*, *Mimner aneb Hra o smrd'ocha*). Charakter práce je primárně analytický, diplomantka se soustřeďuje především na samotné rozbor, na analýzu a klasifikaci jazykového materiálu. Vedle toho práce obsahuje (možná až příliš) stručný přehled výzkumů individuálního autorského stylu v českém odborném kontextu (s. 6) a dále základní informace o vzniku Grušových děl, o (dosti komplikované) historii jejich edice a o odborné literatuře, která je těmto dílům věnována; výklady jsou založeny na velmi dobré znalosti relevantní literatury k tématu.

Diplomantka si jako hlavní cíl klade rozbor Grušova stylu z jazykového hlediska, spjatosti jazykové a tematické výstavby si ovšem je vědoma a občasnými poznámkami na ni poukazuje. Jako výchozí teoretický bod si zvolila tradiční pojem stylových dominant, což je v souvislosti s tím, že jazyková stránka Grušových textů je záměrně, možno říci až svévolně utvářena, nepochybně na místě.

Analýza stylu románu *Dotazník*, jemuž je v diplomové práci věnováno nejvíce místa (s. 7–76), v souvislosti s tím využívá postup v zásadě hermeneutický: na základě pozorování textu diplomantka stanovila podstatné výstavbové principy (dominanty) jeho stylu a platnost principů pak ověřuje a dokládá prostřednictvím velmi hojného jazykového materiálu, čerpaného z různých jazykových rovin; probírána je oblast hlásková, morfologická, slootovorná, lexikální i syntaktická. Autorka určila čtyři hlavní principy stylové výstavby *Dotazníku*. První z nich je princip pečlivého výběru slov (s. 12–53); možná by bylo spíše na místě např. označení „princip speciálně motivovaného výběru slov a forem“, jde totiž i o jevy ze sféry hláskové (resp. grafické) a morfologické (např. ve spojení „který se nazývá vánek“ je podstatný právě daný tvar slovesa – s. 12; obdobně se různé jazykové roviny uplatňují třeba v oblasti vztahů mezi spisovnými a nespisovnými prostředky). Důležité ovšem je hlavně to, že formulace tohoto (zcela obecného) principu autorce umožnila postižení řady rysů Grušova stylu (hlásková instrumentace, napětí mezi nespisovností a knižností až archaičností, cizojazyčné pasáže, neologizace, expresivita včetně provokativních vulgarismů apod.). Samozřejmě zde můžeme nalézt tvrzení diskusní (např. status slova *zadek* – lze ho brát jako vulgarismus? [s. 46, 49]), celkové zpracování je ovšem bezpochyby zdařilé. Sluší se také upozornit na to, že diplomantka při určování kvalit Grušou užívaných lexikálních jednotek

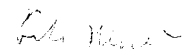
soustavně přihlíží k různým slovníkům češtiny nebo že velmi pečlivě vysvětluje – opět s opřením o rozmanité prameny – významy a funkce cizojazyčných prvků. Jako další výstavbové principy stanovila diplomantka princip identifikační (jde o specifické způsoby užívání zájmen a substantiv), princip dezintegrační a kontrastivní (narušování plynulosti syntaxe) a princip explikační a dotazníkový, spočívající hlavně v parodickém využití a deformaci textového typu dotazníku (s. 66–76). Tyto principy jsou probírány stručněji, výklady se ovšem nepochybně dotýkají podstatných vlastností Grušova textu.

Kapitola věnovaná románu *Mimner* (s. 76–104) se soustřeďuje hlavně na postavení specifické složky tohoto textu, smyšleného jazyka kalpadočtiny. Výklad obsahuje řadu zajímavých poznámek o slovníku a systému tohoto jazyka, méně pozornosti je však věnováno jeho funkcím v rámci Grušova textu. Nepochybně užitečným doplňkem práce jsou pak kratší kapitoly pojednávající o dalších Grušových prózách (s. 104–116), jež se soustřeďují hlavně na jejich komparaci s *Dotazníkem*.

Po formální stránce je diplomová práce připravena pečlivě, jen v seznamu literatury chybějí u několika položek stránkové údaje. Jazykové vyjadřování je jasné a přehledné, občas má ovšem autorka sklon k uplatnění publicismů („Gruša je prostě z těch autorů, kteří toto téma patřící do života neobcházejí po špičkách“ – s. 51). Poněkud rušivě také působí opakované uvádění vět spojkou *nebo*, dokonce i na začátku prvního odstavce pod názvem oddílu práce (s. 54, 55, 56, 64). (Zdá se, jako by tu diplomantka podléhala osobitosti Grušovy syntaxe, kterou popisuje – srov. pasáž, jež probírá „neobvyklé a nečekané začátky vět“ [s. 63]).

Celkově diplomová práce Zuzany Jurenkové Bajerové obsahuje důkladný a materiálově dobře podložený rozbor charakteristických rysů prozaických děl Jiřího Gruši. Práce splňuje všechny požadavky, jež jsou na diplomové práce kladeny. Doporučuji ji proto k obhajobě.

Navrhované hodnocení: výborně – velmi dobře (podle průběhu obhajoby)

Prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.,

Ústav českého jazyka a teorie komunikace,

Filozofická fakulta UK v Praze

V Praze dne 1. září 2008